

Usean muuttujan funktiot

Itä-Suomen yliopisto,
verkkomateriaali

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Määritelmä

Lauseketta

$$\begin{aligned}\Delta f &= df \\ &= \frac{\partial f}{\partial x}(x_0, y_0)\Delta x + \frac{\partial f}{\partial y}(x_0, y_0)\Delta y \\ &= \frac{\partial f}{\partial x}(x_0, y_0)dx + \frac{\partial f}{\partial y}(x_0, y_0)dy.\end{aligned}$$

kutsutaan **kokonaisdifferentiaaliksi**.

Saadaan virhekaava

$$|\Delta f| \leq \left| \frac{\partial f}{\partial x}(x_0, y_0) \Delta x \right| + \left| \frac{\partial f}{\partial y}(x_0, y_0) \Delta y \right|.$$

Tutki, kuinka monta prosenttia likimäärin muuttuu heilurin heilahdusaika $T(l, g) = 2\pi\sqrt{l/g}$, jos heilurin pituus l kasvaa 2 % ja putoamiskiihtyvyys g pienenee 0.6 %.

Havaitaan, että

$$T(l, g) = 2\pi\sqrt{l/g} = 2\pi l^{1/2} g^{-1/2}.$$

Koska $\sqrt{x}' = 1/2\sqrt{x}$ ja $(1/\sqrt{x})' = -1/2x\sqrt{x}$, niin

$$T_l(l, g) = \frac{\pi}{\sqrt{lg}}, \quad T_g = -\frac{\pi\sqrt{l}}{g\sqrt{g}}.$$

Lasketaan nyt arvio suhteelliselle virheelle $(\Delta T)/T$. Kokonaisdifferentiaalin nojalla

$$\begin{aligned} \frac{\Delta T}{T} &\approx \left(T_l(l, g)\Delta l + T_g(l, g)\Delta g \right) / T \\ &= \left(\frac{\pi}{\sqrt{lg}}\Delta l - \frac{\pi\sqrt{l}}{g\sqrt{g}}\Delta g \right) / 2\pi\sqrt{l/g} \\ &= \frac{1}{2} \frac{\Delta l}{l} - \frac{1}{2} \frac{\Delta g}{g}. \end{aligned}$$

Kaava

$$\frac{\Delta T}{T} = \frac{1}{2} \frac{\Delta l}{l} - \frac{1}{2} \frac{\Delta g}{g}$$

Kaava

$$\frac{\Delta T}{T} = \frac{1}{2} \frac{\Delta l}{l} - \frac{1}{2} \frac{\Delta g}{g}$$

saadaan toisellakin tavalla.

Kaava

$$\frac{\Delta T}{T} = \frac{1}{2} \frac{\Delta l}{l} - \frac{1}{2} \frac{\Delta g}{g}$$

saadaan toisellakin tavalla. Ajatellaan, että l ja g riippuvat parametrasta t eli $l = l(t)$ ja $g = g(t)$.

Kaava

$$\frac{\Delta T}{T} = \frac{1}{2} \frac{\Delta l}{l} - \frac{1}{2} \frac{\Delta g}{g}$$

saadaan toisellakin tavalla. Ajatellaan, että l ja g riippuvat parametrasta t eli $l = l(t)$ ja $g = g(t)$. Tällöin myös heilahdusaika riippuu parametrasta t eli $T(t) = 2\pi\sqrt{l(t)/g(t)}$.

Kaava

$$\frac{\Delta T}{T} = \frac{1}{2} \frac{\Delta l}{l} - \frac{1}{2} \frac{\Delta g}{g}$$

saadaan toisellakin tavalla. Ajatellaan, että l ja g riippuvat parametrasta t eli $l = l(t)$ ja $g = g(t)$. Tällöin myös heilahdusaika riippuu parametrasta t eli $T(t) = 2\pi\sqrt{l(t)/g(t)}$.

Muistetaan logaritmin laskusäännöt, eli $\ln(ab) = \ln(a) + \ln(b)$, $\ln(a^b) = b\ln(a)$ ja $\ln(1/a) = -\ln(a)$, sekä derivointikaava $(\ln(x))' = 1/x$.

Muistetaan logaritmin laskusäännöt, eli $\ln(ab) = \ln(a) + \ln(b)$, $\ln(a^b) = b\ln(a)$ ja $\ln(1/a) = -\ln(a)$, sekä derivointikaava $(\ln(x))' = 1/x$.

Muistetaan logaritmin laskusäännöt, eli $\ln(ab) = \ln(a) + \ln(b)$, $\ln(a^b) = b \ln(a)$ ja $\ln(1/a) = -\ln(a)$, sekä derivointikaava $(\ln(x))' = 1/x$.

Funktiolle $T(t) = 2\pi\sqrt{l(t)/g(t)}$ saadaan

Muistetaan logaritmin laskusäännöt, eli $\ln(ab) = \ln(a) + \ln(b)$, $\ln(a^b) = b \ln(a)$ ja $\ln(1/a) = -\ln(a)$, sekä derivointikaava $(\ln(x))' = 1/x$.

Funktiolle $T(t) = 2\pi\sqrt{l(t)/g(t)}$ saadaan

$$\ln(T(t)) = \ln(2\pi) + \frac{1}{2} \ln(l(t)) - \frac{1}{2} \ln(g(t)).$$

Muistetaan logaritmin laskusäännöt, eli $\ln(ab) = \ln(a) + \ln(b)$, $\ln(a^b) = b \ln(a)$ ja $\ln(1/a) = -\ln(a)$, sekä derivointikaava $(\ln(x))' = 1/x$.

Funktiolle $T(t) = 2\pi\sqrt{l(t)/g(t)}$ saadaan

$$\ln(T(t)) = \ln(2\pi) + \frac{1}{2} \ln(l(t)) - \frac{1}{2} \ln(g(t)).$$

Derivoimalla parametrin t suhteen saadaan

$$\frac{T'}{T} = \frac{1}{2} \frac{l'}{l} - \frac{1}{2} \frac{g'}{g}.$$

Muistetaan logaritmin laskusäännöt, eli $\ln(ab) = \ln(a) + \ln(b)$, $\ln(a^b) = b \ln(a)$ ja $\ln(1/a) = -\ln(a)$, sekä derivointikaava $(\ln(x))' = 1/x$.

Funktiolle $T(t) = 2\pi\sqrt{l(t)/g(t)}$ saadaan

$$\ln(T(t)) = \ln(2\pi) + \frac{1}{2} \ln(l(t)) - \frac{1}{2} \ln(g(t)).$$

Derivoimalla parametrin t suhteen saadaan

$$\frac{T'}{T} = \frac{1}{2} \frac{l'}{l} - \frac{1}{2} \frac{g'}{g}.$$

Jos ajatellaan, että $\Delta T = T'(t)$, $\Delta l = l'(t)$ ja $\Delta g = g'(t)$ niin saadaan

$$\frac{\Delta T}{T} = \frac{1}{2} \frac{\Delta l}{l} - \frac{1}{2} \frac{\Delta g}{g}$$

Muistetaan logaritmin laskusäännöt, eli $\ln(ab) = \ln(a) + \ln(b)$, $\ln(a^b) = b \ln(a)$ ja $\ln(1/a) = -\ln(a)$, sekä derivointikaava $(\ln(x))' = 1/x$.

Funktiolle $T(t) = 2\pi\sqrt{l(t)/g(t)}$ saadaan

$$\ln(T(t)) = \ln(2\pi) + \frac{1}{2} \ln(l(t)) - \frac{1}{2} \ln(g(t)).$$

Derivoimalla parametrin t suhteen saadaan

$$\frac{T'}{T} = \frac{1}{2} \frac{l'}{l} - \frac{1}{2} \frac{g'}{g}.$$

Jos ajatellaan, että $\Delta T = T'(t)$, $\Delta l = l'(t)$ ja $\Delta g = g'(t)$ niin saadaan

$$\frac{\Delta T}{T} = \frac{1}{2} \frac{\Delta l}{l} - \frac{1}{2} \frac{\Delta g}{g}$$

eli sama kaava kuin aiemmin.